

חדש על המדף

הגישה האקו־מערכתית מקשרת באופן ישיר ועקיף בין מצוקות בחיי הפרט והמשפחה והתמודדות אֶתן (וביניהן בעיות של אלימות במשפחה ומכלול היחסים הבין־אישיים בתוכה) לבין הרמות האקו־מערכתיות של מערך השירותים שנועדו לסייע במצבי דחק אישיים, משפחתיים וחברתיים, ובין רמת המקרו – הכוללת חקיקה, תקינה, וכן נורמות והיבטים תרבותיים. האם נורמות חברתיות ותרבותיות תומכות בתופעה, סובלניות כלפיה או מגנות אותה ופועלות כנגדה? האם חקיקה ומדיניות פועלות נגד התופעה? האם המדינה רואה עצמה אחראית לאוכלוסיות חלשות ומוחלשות, או האם הפרט הוא האחראי למצבו, ללא ציפייה לתמיכה, שמשמעה תקצוב, פיתוח ומימון תוכניות ומתן מענים לצרכים ייחודיים במצבי מצוקה? המדור עוסק הפעם בשלושה ספרים הנוגעים בכלכלה וחברה ובמדיניות חברתית. ספרים אלה בוחנים סוגיות ברמת המקרו וכיצד המדינה והחברה פועלות כלפי האזרחים. במדור זה אבחר להציגם בהקשר של תפיסות הממוקדות בחברה וברווחה.

* * *

גל־נור, י., אושר, ג. וגדות־פרז, א. (2012). הסביבה הפוליטית של קביעת מדיניות ציבורית בישראל. ירושלים: מאגנס.

באמצעות התפיסה ש"הכול פוליטי" הדגישה התנועה הפמיניסטית מראשית שנות ה־60 של המאה ה־20 ועד עתה כי ההבחנה בין הפרטי לציבורי היא מלאכותית, וכי אין תחומים או עשייה, ולו פרטיים ביותר, שאין להם משמעות פוליטית. לעומתה, באו צעירי המחאה החברתית וזעקו כי מחאתם היא "לא פוליטית", ברצותם להפריד בין המדיני והמפלגתי לבין הסוגיות הכלכליות־חברתיות שבעטיין יצאו לרחובות. מחברי ספר זה טוענים כי למרות השם הרע שיצא ל"פוליטיקה", הפרדה זו היא מלאכותית, שלא לומר בלתי מעשית. לטענתם, משטר דמוקרטי משמעו כי נבחר העם פועלים גם על סמך המלצות של מנתחי מדיניות ויועצים מקצועיים, וכי יש לזהות הן את תחומי החפיפה והן את האזורים הנפרדים בין הדרג המקצועי לדרג הפוליטי. הפוליטיקה, טוענים המחברים, היא "מנגנון חברתי שאין שני לו להשגת מטרות משותפות" (עמ' י). המחברים הם נציב שירות המדינה לשעבר ושתי שותפותיו להוראת התכנים שאוגדו בספר. הספר מחולק לשתי חטיבות. בראשונה ארבעה פרקים העוסקים בתשתית המשטר הדמוקרטי (ערכים, חוקים, תקצוב ולוחות זמנים פוליטיים). השנייה

חדש על המדף

עוסקת בדילמות נבחרות המייצגות את המתח שבין המקצועי והפוליטי, והמפגש ביניהם. הספר כתוב בשפה קולחת ונוח לקריאה. בספר מבוא ("כבודה האבוד של הפוליטיקה") ועשרה פרקים. כל פרק מציג סוגיה תיאורטית וכן חקר אירוע הנוגע לשאלה המרכזית בו. מכיוון שזהו ספר לימוד בעיקרו, בסוף כל פרק מופיעות שאלות לדיון וכן מקורות המעשירים את הלמידה. כך לדוגמה הפרק השני, שעניינו "החוק כאמצעי לשינוי מדיניות?" בוחן את התיקון לחוק שירות המדינה הבא לקדם העדפה מתקנת. החוק נבחן באמצעות שני אירועים. המבוא מסביר את מהותה של ההעדפה המתקנת, תהליך גיבוש החקיקה והתמודדות עם טיעונים בעד ונגד העדפה מתקנת ועמדות מוצהרות וסמויות בנושא, ובוחן העדפה מתקנת בשירות המדינה של נשים, ושל ערבים ודרוזים. "מי היה מאמין שקל יותר לגייס ערבים לשירות המדינה מאשר נשים? במחשבה שנייה, זה אפילו הגיוני ולא צריך להיעזר בכללי דיאלקטיקה כדי להבין שמדובר בעניין מבני: מאות ערבים אינם איום ממשי על המונופול של הגברים הותיקים בדרגות הבכירות, ואילו אלפי נשים – כן" (עמ' 44–45). וכן: "העדפה מתקנה במשרות בכירות בשירות המדינה היא משחק-סכום-אפס: יש רק כיסא אחד, ואם תשב עליו אישה לא ישב שם גבר; את זה מבינים הגברים היטב ולכן המאבק יהיה הרבה יותר קשה" (עמ' 52).